

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku S. Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 grudnia 2014 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 stycznia 2014 r.,

1. oddała zażalenie,

2. przyznaje radcy prawnemu K. M. Kancelaria Radcy Prawnego od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

S. Ł. wniósł skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 12 września 2013 r., wskazując jako jej podstawę nieważność postępowania (art. 401 pkt 2 k.p.c.). Wywodził, że został pozbawiony możliwości działania, gdyż nie otrzymał zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej wyznaczonej na dzień 12 września 2013 r., na której został wydany niekorzystny dla niego wyrok. Postanowieniem z dnia 14 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny odrzucił skargę, stwierdziwszy, że nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia (art. 410 § 1 k.p.c.), a w szczególności stwierdził, że skarżący nie wykazał, iż został pozbawiony możliwości działania. Ustalił, że skarżący zwrócił się z prośbą o niewyznaczenie posiedzenia w Sądzie Apelacyjnym w okresie od dnia 21 lipca 2013 r. do dnia 16 sierpnia 2013 r. ze względu na zaplanowany pobyt w sanatorium, w związku z czym, uwzględniając tę prośbę, zarządzeniem z dnia 17 lipca 2013 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na dzień 12 września 2013 r. Zawiadomienie o terminie wysłano pod adres skarżącego w dniu 26 lipca 2013 r. i - wobec niemożności doręczenia właściwego - awizowano w dniu 1 sierpnia 2013 r. oraz powtórnie w dniu 9 sierpnia 2013 r. Przesyłka sądowa niepodjęta z placówki pocztowej została zwrócona do sądu i pozostawiona w aktach ze skutkiem doręczenia. Sąd stwierdził, że domniemanie doręczenia przesyłki w sposób przewidziany w art. 139 k.p.c. nie zostało podważone przez oświadczenie adresata, że nie otrzymał jej awiza. Za niemające znaczenia uznał więc twierdzenia skarżącego dotyczące złego stanu technicznego jego skrzynki pocztowej i podkreślił, że skarżący wiedział o toczącym się postępowaniu sądowym, w związku z czym powinien liczyć się z możliwością skierowania do niego korespondencji sądowej.

W zażaleniu S. Ł., wnosząc o uchylenie postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, zarzucił naruszenie jego prawa podmiotowego przewidzianego w art. 379 pkt 5 k.p.c. przez pozbawienie go możliwości obrony swych praw, a w szczególności prawa do popierania złożonej apelacji przez osobisty udział w rozprawie. Podniósł, że na wyznaczenie terminu rozprawy składa się nie tylko wskazanie dnia, godziny i miejsca rozprawy, lecz także inne czynności techniczne zmierzające do skutecznego powiadomienia zainteresowanego o tym terminie. Wskazał, że zawiadomienie o terminie rozprawy apelacyjnej zostało wysłane pod jego nieobecność w miejscu zamieszkania w związku z pobytem w sanatorium, o czym powiadomił Sąd. Podkreślił, że Sąd nie wziął pod uwagę jego „szczególnie niekorzystnej sytuacji faktycznej i prawnej wobec uprawnień emerytalnych i rentowych” i jego złego stanu zdrowia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że przewidziana w art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw zachodzi wówczas, gdy strona, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania (np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, Nowe Prawo 1963 nr 1 s. 117 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 1966 r., II PR 371/65, OSNCP 1966 nr 10, poz. 172 i z dnia 27 maja 1999 r., II CKN 318/98, niepubl.). Ten przejaw nieważności występuje także – jak wielokrotnie podkreślano – w takich wypadkach, w których strona albo jej pełnomocnik, w wyniku niezawiadomienia ich o terminie rozprawy, jedynej albo bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku, nie mogli wziąć w niej udziału (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 października 1963 r., III CR 142/63, OSNCP 1964 nr 7-8, poz. 165, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000 nr 12, poz. 220, z dnia 28 lutego 2001 r., II UKN 247/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 498 z dnia 12 września 2001 r., V CKN 1535/00 albo z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/01, niepublikowane). Sąd Najwyższy uznał, że pozbawienie strony możliwości obrony jej praw powoduje nieważność postępowania między innymi w razie rozpoznania sprawy i wydania wyroku w nieobecności powoda, który przed rozprawą wykazał niemożność stawienia się w sądzie i wnosił o odroczenie rozprawy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1981 r., I PRN 8/81, OSPiKA 1981 nr 10 poz. 187, z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSNCP 1975 nr 5, poz. 84, z glosą J. Klimkowicza, NP 1976 nr 5, z dnia 3 kwietnia 1999 r., I CKN 19/99, niepubl.).

Wprawdzie skarżący w zażaleniu wskazał na naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c., lecz nie można pominąć przedmiotu zaskarżonego postanowienia sprowadzającego się do stwierdzenia przyczyny wznowienia postępowania. Przy uwzględnieniu wskazanej w art. 401 pkt 2 k.p.c. podstawy wznowienia należy stwierdzić, że pozbawienie strony możliwości działania z powodu nieważności następuje wskutek naruszenia przepisów prawa. Rozpoznanie zażalenia wymaga więc ustalenia, czy nieobecność skarżącego na rozprawie wynikała z nieprawidłowego zawiadomienia lub niezawiadomienia o jej terminie.

W rozpoznawanej sprawie sąd uwzględnił wniosek o wyznaczenie terminu rozprawy w dogodnym dla skarżącego terminie, lecz był on na tej rozprawie nieobecny nie ze względu na naruszenie przepisów postępowania przez działanie drugiej strony lub Sądu, lecz tylko z powodu własnego zaniedbania. Należy stwierdzić, że wniosek o niewyznaczenie terminu rozprawy w czasie krótkotrwałej nieobecności strony w miejscu zamieszkania nie obejmuje czynności sądowych związanych z doręczeniem zawiadomienia o tej rozprawie; doręczenia dokonywane są na podstawie przepisów bezwzględnie obowiązujących (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 1953 r., C 560/53, PiP 1954 nr 1, s. 184). Zgodnie z nimi, niemożność odbioru przesyłki pocztowej wynikająca z czasowej nieobecności w miejscu zamieszkania może być uchylona przez przewidziane w art. 139 § 1¹ k.p.c., ustanowienie pełnomocnika pocztowego, tj. osoby upoważnionej do odbioru przesyłek pocztowych w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (Dz.U. z 2012 r., poz. 1529 ze zm.), stosownie do art. 38 tej ustawy. Nieudzielenie pełnomocnictwa aktualizuje doręczenie na zasadzie przewidzianej w art. 138 § 1 k.p.c. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 1962 r., II CR 123/61, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2006 r., I UZ 13/06, OSNP 2007 nr 15-16, poz. 238). W razie niemożności doręczenia wskazanej w tym przepisie osobie, jeżeli we wskazanym sądowni miejscu doręczenia doręczający nie zastanie adresata, pismo przesłane za pośrednictwem operatora pocztowego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe składane jest w placówce pocztowej tego operatora, przy czym w drzwiach mieszkania adresata lub w oddawczej skrzynce pocztowej umieszcza się zawiadomienie o tym, ze wskazaniem, gdzie i kiedy pismo pozostawiono, oraz z pouczeniem, że należy je odebrać w terminie siedmiu dni od dnia umieszczenia zawiadomienia. W razie bezskutecznego upływu tego terminu, czynność zawiadomienia należy powtórzyć. Dwukrotne awizowanie przesyłki sądowej spełnia wymagania skuteczności doręczenia z dochowaniem wymagań przewidzianych w przepisach prawa (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2007 r., V CSK 155/07, niepubl. i z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UZ 10/11, niepubl.). Skutek doręczenia następuje na podstawie domniemania, które może być obalone, jednak nie przez stwierdzenie o nieodebraniu pisma (por. np.

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 1999 r., III CKN 621/99, OSNC 2000 nr 3, poz. 52). Odebranie pisma nie jest elementem konstrukcyjnym sposobu doręczenia określonego w art. 139 § 1 k.p.c. Takie doręczenie, określone jako zastępcze, uznaje się za dokonane bez względu na to, czy adresat zapoznał się z awizowanym pismem, a także wtedy, gdy w rzeczywistości pisma nie odebrał (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2000 r., I CKN 699/00, niepubl.).

W wyroku z dnia 15 października 2002 r., SK 6/02 (OTK-A 2002 nr 5, poz. 65) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 139 § 1 k.p.c. jest zgodny z art. 45 i 77 Konstytucji RP, w szczególności podnosząc, że w wypadku kolejnych doręczeń na stronie ciąży powinność albo do podania adresu do doręczeń, ustanowienia pełnomocnika procesowego, albo wskazanie innego mechanizmu gwarantującego jej prawo do równego dostępu do sądu i wpływu na bieg sprawy.

W konsekwencji wykazanie, że pismo – mimo dochowania warunków zastosowania art. 139 § 1 – do adresata nie dotarło, nie ma żadnego wpływu na skuteczność doręczenia, a nieobecności skarżącego na rozprawie apelacyjnej, o której terminie – przełożonym na jego wniosek – został powiadomiony w drodze prawidłowego doręczenia zastępczego, nie powoduje pozbawienia możliwości działania (art. 401 pkt 2 k.p.c.).

Uwzględniając to, Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej przyznano pełnomocnikowi ubezpieczonego stosownie do § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).